תלמוד ירושלמי · מפרשים · גליוני השס · נשים

גליוני השס על ירושלמי כתובות

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על ירושלמי כתובות

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-ירושלמי-כתובות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה י 5
פרק ב 6
הלכה א 6
פרק ג 6
הלכה ו 6
פרק ד 6
הלכה ז 6
פרק ה 7
הלכה א 7
הלכה ו 7
פרק ו 7
הלכה ה 7
הלכה ז 7
פרק ז 8
הלכה א 8
הלכה ו 8
פרק ט 9
הלכה א 9
הלכה ז 9
הלכה ח 9
פרק י 9
הלכה א 9
פרק יא 10
הלכה א 10
הלכה ה 10
פרק יב 10
הלכה א 10

הלכה ב 11
פרק יג 11
הלכה ב 11

פרק א

הלכה א

שלא לעקור זמנו של רביעי. נ"ב כעין ל' זה ירושלמי ברכות פ"ח ה"א בסופה שלא לעקור זמן השבתות הבאות:

אם משום שאין אדם עשוי כו' אפי' אינו מעמיד יהא נאמן. פי' ולמה הנהיגו להעמיד ומשני מפני חשוד [כצ"ל] אחד מפני פרוץ אחד פי' דאף דעפ"י רוב אין אדם עשוי כו' מ"מ משכחת לפעמים חשוד ופרוץ שאף שהוציא יציאות מ"מ מוציא שם רע ורואה ומאבד ובשביל זה הנהיגו להעמיד ועתה שהנהיגו תו אם לא העמיד אינו נאמן לטעון כיון דשינה המנהג והך מפני חשוד אחד כו' דוגמתו בירושלמי דמאי פ"א ה"ג מפני אחד שאינו מתקן כו' עש"ה:

כאינשי קריין (כצ"ל) **לסמיי סגי נהורא**. נ"ב כזה ירושלמי פאה פ"ה ה"ה:

הלכה ג

אפי' בידי' לא תבע בה כו'. נ"ב נ' דתחת בידי' צ"ל בדדי' והוא כל' הבבלי במכלתין ל"ו ב' וכי מה עשה לה ערבי הלז וכי מפני שמיעך לה בין דדי' כו' ובירושלמי יבמות פ"ב ה"ד שנתן ידו בהוד שביפי' בין דדי' וכזה אמר כאן דלא לבד שלא היתי' ביאה רק אפי' לקלות ראש ונקט לדמיון קלות ראש הנהוג ברשעים בדדי' לא תבע בה אדם מעולם:

הלכה ד

בראשונה גזרו שמד ביהודה כו'. נ"ב ירושלמי גיטין פ"ה ה"ז:

אעפ"י שבטל השמד המנהג לא בטל. נ"ב כזה בתוס' ר"ה ל"ב ב' וע"ש ברא"ש בשם הירושלמי וע' ירושלמי שבת פ"ו ה"ב ולא בשעת השמד גזרו מכיון שעבר השמד יהא מותר לא עמד ב"ד וביטל וע"ש בשירי קרבן:

הלכה י

פלטיא מהו כו'. נ"ב ע' ירושלמי ברכות פ"ד ה"ו את שמע מינה של ציפורין בציפורין ע"ש בפני משה:

מן קושיי מדמו לה רבנין לשרצים. נ"ב עמ"ש על הגליון בירושלמי חלה פ"א ה"ג ד"ה מן קושו':

ברוך שבחר בהם ובדבריהם. נ"ב כזה ירושלמי סנהדרין פ"ו ה"ה ברוך שבחר בחכמים ובדבריהם:

פרק ב

הלכה א

ר' חיי' בשם ר' יוחנן בגין אלו שיצאו ביום הכיפורים וראשה פרוע. נ"ב נ' דתחת בגין צ"ל כגון ותחת ביום הכפורים צ"ל בפיריומא והמאמר "כגון אלו שיצאו בפיריומא וראשה פרוע" והוא כל' המשנה שיצאת בהינומא וראשה פרוע ותחת הינומא אמר פיריומא וכדאמר לעיל דרבנן דהכא אמרין דהינומא היינו פיריומא ור' יוחנן הי' מא"י וע"כ אמר ג"כ פיריומא ומעתיק אחד טעה לכתוב בפיריומא ב' תיבות בפיר יום ומעתיק ב' טעה והחליף לכתוב ביום פיר ובא ג' ונפלאו בעיניו הדברים וחשב דהוא יום כפור וחסר כ' בתיבת פור וע"כ כ' ביום כפור ומעתיק ד' כ' ביום הכפורים אבל באמת צריך להיות בפיריומא, וגוף המאמר כאן ג"כ חסר הבנה ואולי צ"ל "כגון אלו שיצאו בפיריומא וראשה פרוע ועדי' מעידין אותה שנבעלה" והוא איבעי' אי היציאה בהינומא הוי כמו עדים גמורים שלא נבעלה והו"ל תרי ותרי ואם תפסה מאתים אין מוציאין מידה או דילמא לגבי עדים גמורים שנבעלה לא חשיב סימן היציאה בהינומא לעדות היפיכיי ואם תפסה מאתים מוציאין מידה, ומ"ש אח"ז וחש כו' הוא מאמר בפ"ע קושי' על המשנה וי"ל עוד דצ"ל כגון אלו שלא יצאו בפיריומא וראשה פרוע ועדי' מעידין אותה שלא נבעלה והאיבעי' דכיון דעדים מעידין שלא נבעלה גובה מאתים א"ד מדלא יצאה בינומא כו' שהוא שבח לה הוא ראי' ברורה שהיתה בעולה והנך סהדי שיקרי נינהו ואין גובה מאתים [והוא כעין דאמר בבבלי אי כל הנישאת בתולה יש לה קול הנך סהדי שיקרי נינהו]:

פרק ג

הלכה ו

מתדרש. נ"ב תיבה זאת היא קיצור ועניינה כג' תיבות מה את דרש:

פרק ד

הלכה ז

כעין דא אמנותא. נ"ב ט"ס וצ"ל "בעיא הדא מילתא" וכמו שהוא בירושלמי סנהדרין פי"א ה"ו ועמש"ש על הגליון:

פרק ה

הלכה א

על קניינו שהוסיף. נ"ב פי' דכשנושאה מוסיף בה קניין לזכות במציאתה ומעשה ידי' כו' ויורשה כו' ע' לעיל פ"א ה"א נמצאת כקונה קניין בשבת, פסק מן האירוסין פסק מן הנשואין פסק אחר האירוסין כצ"ל פי' תירצת פסק מן האירוסין היינו בשעת אירוסין פסק מן הנשואין היינו בשעת נישואין אבל פסק אחר האירוסין אכתי קשיא במה הוא מתחייב כו' [ותיבות "בראוי" "מכאן" צריכים להמחק] ומשני רוצה הוא ליתן כמה ולא תחזור בה פי' שלא תחזור מלינשא לו, פסק אחר הנשואין ויכולה היא לחזור כצ"ל דאכתי בפסק אחר הנשואין קשיא במה מתחייב דכאן לא שייך עוד חזרה דכבר נישאת ואפשר להיות החזרה רק שתרצה להתגרש וזה הא אינה יכולה דלא כן תני כו' ומשני מעיקא היא לי' פי' דאפשר שתצער אותו והוא משבק לה בהכרח [ודוגמתו בבבלי כתובות ל"ט ב' הא נמי מצער לה כו' וע"ע תוס' גיטין מ"ט ב' ד"ה וכי תימא]:

ובלבד מן הנישואין הראשונים. נ"ב ע' פני משה דעיקר השמחה בנישואין הראשונים וע' מראה הפנים ד"ה המשיא מבבלי ב"ב דבעי' נמי נישואין ראשונים של זה הבן ולא השיא בן אחר קודם לו והוא ג"כ מטעם הנ"ל דעיקר השמחה בפעם הראשי וע' דוגמא ירושלמי ביכורים פ"א ה"ז הרי שהביא (ביכורים) כו' וחזר והביא כו' ה"ז אינו קורא א"ר יוחנן תני רשב"י כן ואמרת ושמחת הוי אומר על השמחה ובפני משה דעיקר השמחה בפעם הראשונה ע"ש:

הלכה ו

הבת לא עולה ולא יורדת. נ"ב לקמן פי"ב ה"א:

פרק ו

הלכה ה

דמרי' דמועדא קיים. נ"ב כעין ל' זה בירושלמי ע"ז פ"ב ה"ג מרי' דיומא קאים:

הלכה ז

דחילפי אמר אייתיבון על גוף נהרא דלא אפיקית מתניי' דר' חייא רבא מן מתניתא זרקוני לנהרא. נ"ב ירושלמי קידושין פ"א ה"א.

פרק ז

הלכה א

כמאן דמר כו'. נ"ב פי' דכיון דחיוב מזונותי' רק דרבנן ומילי דרבנן אין מוסבים על החפצים ונאמרים רק לאדם עשה כך ולא תעשה כך [וע"כ איסור דרבנן הוא רק איסור גברא וכמו שהארכתי בכ"ד מאוד באתוון דאוריתא] וע"כ אין כאן שיעבוד נכסים ושפיר חל נדרו על נכסיו שלא תיזון מהם ולא חשיב אוסר פירות חבירו על חבירו כיון דאין הנכסים משועבדים לה לשיוחשבו נכסי' לזה ויוחשב אוסר פירות חבירו כו' ומייתי ראי' מדתני דאשה ניזונית אצל בעלה בשביעית והוא מטעם הנ"ל דכיון דאין הנכסים משועבדין אין נחשב בזנו אותה שלוקח חלק הנכסים המשועבדים כנגד המזונות חזרה ממנה ע"י המזונות והו"ל עושה סחורה בפירות שביעית רק כיון דאין כאן שיעבוד נכסים הרי אין לוקח ממנה דבר ואין כאן סחורה ומ"מ אין ב"ד פוסקין דפסק בי"ד נעשה מלוה וכבבלי גיטין י"ח א' מאימתי נזקפים במלוה משעת העמדה בדין ושפיר יש שיעבוד נכסים כעל שאר מלוה וע"ע בבלי ב"מ ט"ו א' הב"ע כשעמד בדין] ותו הו"ל סחורה ואסור משום עושה סחורה בפירות שביעית ודו"ק, ויעשו אותה כפועל כו' פי' דמקשה אהא דאין בי"ד פוסקין כו' דהא אין פוסקין לה ממון רק מזונות ואילו היו מזונות בזול ולא היו מזונותי' שוין פרוטה הרי לא הי' שם עניין ממון וא"כ אכתי הא אין כאן חיוב ממון שיוחשב סחורה ודמי לפועל שאין מעשהו שוה פרוטה שמותר לפורעו מפירות שביעית דפמש"פ לא מיקרי סחורה ומשני הדא אמרה כו' פי' דבריתא זאת אומרת באמת דסברתך זאת טעות ולא דחיא לפועל שאינו יפה ש"פ רק כל שהבי"ד מחייבין מזונות אזי אם המזונות שוין פרוטה הוי כאילו חייבו הבי"ד להדיא פרוטה והויין הנכסים משועבדים לפרוטה וחשיב בזנו אותה שלוקח ממנה שיווי פרוטה מנכסיו חזרה ושפיר חשוב סחורה ודו"ק:

הלכה ו

אין שוטה היא תיסב פרן שלים ואין לית שוטה היא תיפוק בלא פרן. נ"ב כצ"ל ופי' אם היא שוטה ועשתה כן מחמת שטות וחסרון דעת ולא במזימת זנות תיסב פרן שלים ואם אינה שוטה הרי ידעה שזה כיעור וזנות ותצא בלא כתובה, אמר לון ר' מנא כו' מכיון שקיבלה עלי' כו' פי' דמעתה אפי' היא שוטה ובשטות עשתה כן ולא במזימת זנות מ"מ מכיון שקיבלה עלי' שיתן פיו כו' זה ראי' עכ"פ ששונאה לבעלה וא"כ יש לה להפסיד חצי הכתובה לפי התנאי:

פרק ט

הלכה א

ר' לוי בי חייתא כו' עד ויש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם. נ"ב ירושלמי נזיר פ"ב ה"ה:

אדרבה אתא מימר לך. נ"ב צ"ל "דרובה" תחת "אדרבה" ותיבת דרובה פירושו רבותא ול' זה "דרובה אתא מימר לך" הוא רגיל בירושלמי עמ"ש בגליון הירושלמי סוטה פ"א ה"ב ד"ה דיברה אתא מימר לך וע' לעיל פ"ח הי"א דרבא אתא מימר לך וצ"ל דרובא תחת דרבא וכ"ה בירושלמי יבמות פ"ד ה"ד:

הלכה ז

א"ר מתני' מאן חש כו'. נ"ב פי' דבאמת אין לחוש למזונות דהא משתבעה כתובתה אין לה מזונות כמבואר בבבלי [ובירושלמי לקמן פי"א ה"ב ובב"ב פ"ט ה"א] וא"כ ע"י התביעה כבר אבדה מזונות ותו א"צ להגבות לה הכתובה משום ריוח מזונות דיתומים דהא בלא"ה אין לה מזונות ורק לר' שמעון דס"ל לעניין אונס ומפתה לעיל פ"ד ה"ב דבמגבה הדבר תלוי וה"ה לשאר מעשה ב"ד דמדמינן להוא אהדדי במשנה שביעית פ"א ה"א [ועמש"ש בגליון הירושלמי ד"ה דר"מ היא] וע"כ לדידי' לפני הגבי' אינו כלום ואינה אובדת מזונות לדידי' ע"י התביעה רק ע"י הגבי' וא"כ שפיר צריך להגבות לה הכתובה בפועל מפני ריוח המזונות וע' בבלי ערכין כ"ב א' והירושלמי דכאן לית לי' סברת הבבלי שם דכיון דאיזדקקינן לה מעיקרא מיזדקקינן לה לבסוף ודו"ק בכ"ז כי קצרתי מאפס מקום:

הלכה ח

ונפרעין מאדם שלא בפניו. נ"ב ע' ירושלמי ב"מ פ"י ה"ד ומאן דאמר אין כופין בשאין עומד שם ע"ש במראה הפנים ד"ה שמענו:

פרק י

הלכה א

ימים שבנתיים כו'. נ"ב פי' דזה קאי אדלעיל שאמר לו אם לא החזרתי מיכן עד י"ב חודש יהיו כל נכסי משועבדים לך דאם לא החזיר משתעבדים הנכסים למפרע (ומ"ש לעיל "מיכן ולבא" הוא ט"ס וצ"ל "למפרע" וכ"כ גם הפני משה דמשתעבדים למפרע ובבבא השני' הוא דצ"ל "לא נשתעבדו אלא מיכן ולבא" ותיבות "לאחר י"ב חודש" הם ג"כ ט"ס] וע"ז אמר דימים שבנתיים אם המלוה אוכל הפירות תלוי בפלוגתא דר"מ ורבנן דלר"מ

דבשטר נתחייבו הנכסים היינו דאחריות לאו טעות סופר וכל השיעבוד רק ע"י שמפרש השיעבוד בשטר וכיון שפירש ואמר אם לא החזרתי כו' א"כ אין השיעבוד חל רק ע"י שעוברים י"ב חודש ואינו מחזיר אז חל למפרע וע"כ אם יאכל המלוה הפירות אזי על מה שאינו בעולם עוד לא שייך לומר תיגלי מילתא למפרע שהיו שלו וכמתבאר כן מרש"י חולין ע' א' עש"ה ד"ה לא מחתך ומשליך עש"ה וכן מתבאר מירושלמי תרומות פ"ד ה"ב לגי' הגר"א ז"ל ע"ש ברידב"ז ד"ה ר"א בשם ר"ה ועמש"ש בגליון ד"ה נשרפה וע"כ הלוה אוכל הפירות ואם אכלם המלוה צריך לשלם מה שאכל ומשא"כ לרבנן דהשיעבוד מאיליו ע"י הכסף וא"צ לפרש השיעבוד וא"כ מה שמפרש אם לא החזרתי כו' מועיל רק לעניין שאם החזיר מתבטל השיעבוד למפרע אבל אם אין מחזיר אז א"צ כלל לתיגלי מילתא למפרע וע"כ אם אכל המלוה הפירות ואח"כ לא החזיר תוך י"ב חודש שפיר אכל המלוה את שלו וא"צ לשלם ודו"ק:

פרק יא

הלכה א

אמר שרפוני כו'. נ"ב ע' בבלי ביצה כ' א' הבו פו' ולינסב ברתי כו':

הלכה ה

מכרה להם בשטר אחד תפלוגתא דר' יוחנן כו'. נ"ב היינו דלמ"ד מאמר שהן פסולין כו' ה"נ הואיל ומקצת השטר בטל כולו בטל ואף בהביטול אינו כאן מחמת עדות וע' ירושלמי סנהדרין פרק ב' הלכה ו' כתבת בתורתך כל דייתיקי שבטלה מקצתה בטלה כולה ע"ש:

פרק יב

הלכה א

מתה כמי שנישאת. נ"ב ע' פני משה ואין נ' כלל לומר שנסתפק הש"ס בזה שיהא חייב לשלם ליורשי' דל' המשנה רק חייב לזונה אבל לא לשלם ליורשי' ונ' דצ"ל "מעתה מתה כמי שנישאת" והוא קושי' אדאמר חלתה כמי שנישאת דאף דאין צריכה מזונות מחמת החולי מ"מ צריך לשלם מעתה נאמר דגם במתה ואין צריכה למזונות מפאת שאינה בחיים יוחשב ג"כ כמי שנישאת ויתחייב לשלם ליורשי' וזה וודאי אינו ומשני מתה כבר ואין כאן האדם עוד אשר לו החיוב ופקע החיוב ומשא"כ כ"ז שהיא בחיים וחייב לזונה אזי אם אין יכולה לאכול שפיר חייב לתת לה דמי המזונות כמו בנישאת, כן נ'

והמעתיק טעה והשמיט אות ע' מתיבת מעתה וכ' מתה ובא מעתיק ב' וראה כתוב "מתה מתה" חשב בפשיטות דהיא מלה כפולה ללא צורך ובטעות וכ' רק פעם אחד מתה ומזה הוא הטעות שכתוב "מתה כמי שנישאת" ובאמת צ"ל מעתה מתה כמי שנישאת ותיבת מעתה רגיל כזה בכולי' ירושלמי:

הלכה ב

מ"ד לכתובה אבל לא לתנאין כו'. נ"ב ירושלמי דמאי פ"ו ה"ב:

פרק יג

הלכה ב

עד כדון בבע"ח שאינו דוחק ואפי' בבע"ח שהוא דוחק. נ"ב כזה ובהיפוך בירושלמי פאה פ"ח ה"ז עד כדון בבע"ח שהוא דוחק אפי' בבע"ח שאינו דוחק: